

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ПРОГРАМА

для студентів вищих навчальних закладів культури
і мистецтв I-II рівнів акредитації

Спеціальність «Народна художня творчість»
Спеціалізація «Народне інструментальне мистецтво»

Київ - 2008

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ**

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ПРОГРАМА

для студентів вищих навчальних закладів культури
і мистецтв I-II рівнів акредитації

Спеціальність «Народна художня творчість»
Спеціалізація «Народне інструментальне мистецтво»

Київ – 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

Робоча програма з предмету «Навчальна практика з спеціалізації» народних інструментів розрахована на студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації училища культури на основі базової і повної середньої освіти.

Ця програма укладена з урахуванням вимог державного стандарту нормативного предмета «Навчальна практика з спеціалізації» розробленого викладачем Тереховлянського вищого училища культури, затвердженої, рекомендована для впровадження в практику даного навчального предмету у відповідних вищих навчальних закладах.

При підготовці робочої програми враховані принципи комплексного вивчення студентами спеціальних предметів, який передбачає володіння ними поряд з «Навчальна практика з спеціалізації», низки інших спеціальних дисциплін: диригування, методика роботи з оркестром, вивчення оркестрових інструментів, спеціалізований інструмент, теорія музики, музична література, сольфеджіо, оркестровий клас.

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною навчального процесу і направлена на формування вмінь і навичок, необхідних для подальшої діяльності майбутнього фахівця – керівника оркестру народних інструментів.

Мета практики.

1. Оволодіння студентами сучасними формами та методами організації творчого процесу.
2. Формування професійних вмінь та навичок, прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих та ринкових умовах, наближених до умов майбутньої професії.
3. Виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх в практичній діяльності.

Дійсна робоча програма враховує також зміни, що відбулися у викладанні «Навчальної практики з спеціалізації» у відповідних вищих навчальних закладах, специфіку фахової підготовки студентів з мистецького напрямку. Основна робота викладача з студентами проводиться безпосередньо на заняттях.

Основною формою проведення занять є практичне (групове) заняття з викладачем, але для творчого осмислення ідей і положень курсу «Навчальна практика з спеціалізації» студенти обов'язково самостійно готуються до занять.

До робочої програми додається перелік понять і основних вмінь, знань обов'язкових для кожного студента, а також список літератури з курсу «Навчальна практика з спеціалізації».

Укладач: **Е.С. ГОРУК**
старший викладач
Тереховлянського
вищого училища культури, го-
лова предметної комісії

Рецензенти: **М.Д. НОСАТИЙ**
заслужений працівник культури,
викладач Тереховлянського ви-
щого училища культури;

В.Д. ГУБ'ЯК
кандидат історичних наук, до-
цент Тернопільського національ-
ного педагогічного університету
імені В.Гнатюка

Редактор **І.В. КОПЧАК.**

Відповідальний за випуск **Т.Ф. СТРОНЬКО**

©Державний методичний
центр навчальних закладів
культури і мистецтв, 2008 р.
© Горук Е.С.

Критерієм оцінки знань, умінь і навичок студента є не стільки обсяг матеріалу, що залишився у пам'яті, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, активно і творчо використовувати в поза навчальній ситуації, самостійні роботи.

Робоча програма розрахована на 136 педагогічних годин згідно навчального плану. У ній подано орієнтовний тематичний план з розподілом навчального часу на вивчення окремих розділів і тем за курсами і семестрами навчання.

Викладачу, за погодженням з цикловою комісією надається право змінювати до 20 % кількість годин передбачених для викладання тем курсу, у межах навчального плану.

Зміст робочої програми обговорено і ухвалено на засіданні циклової комісії струнних інструментів Терехівського вищого училища культури.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Навчальна практика проводиться в самодіяльному оркестрі народних інструментів. Кожен студент повинен:

- вивчити методiku і точне планування роботи в колективі;
- брати участь у складанні плану роботи;
- навчитися виявляти рівень розвитку музично-творчих здібностей учасників;
- допомагати керівнику в організації та проведенні бесід та лекцій на мистецькознавчі теми;
- приймати участь в роботі оркестру в якості виконавця-інструменталіста;
- проводити репетиції з колективом, організовувати індивідуальні заняття;
- підготувати твори для концертного виступу;
- надавати методичну та практичну допомогу учасникам оркестру, ознайомити з їх досвідом роботи кращих самодіяльних та професійних колективів;
- надавати свої пропозиції щодо удосконалення змісту, форм, методів репетиційної роботи з оркестром народних інструментів.

План навчальної практики складається на весь семестр і на кожну репетицію окремо. При складанні необхідно врахувати:

- підготовку студента та загальний рівень колективу;
- складність музичного матеріалу та його особливості;
- обсяг занять;
- тривалість відведеного для роботи часу;
- умови проведення репетицій оркестру.

Однією з умов засвоєння учасниками колективу навичок майстерного виконання є правильне використання різних методів та форм роботи з оркестром. Важливим розділом навчального та виховного процесу є розучування партій. Правильно підібраний, розучений і виконаний твір активізує розвиток музичних здібностей учасників колективу. Тому студенти повинні добре знати основні принципи роботи над музичним твором. Розучування музичного твору, як правило, поділяється на три етапи:

1. Попереднє ознайомлення – практикант повинен розповісти учасникам колективу про композитора та його творчість та дати загальну характеристику даного твору, проаналізувати цей твір, дати загальне уявлення про соліруючі партії та акомпанемент, їх взаємозв'язок, тональний план. Після детального аналізу програвання твору студент має більш повне уявлення про нього і допомагає учасникам швидко

скласти його виконавський план.

2. Даний етап роботи пов'язаний з технічним і художнім засвоєнням музики. Практикант повинен пояснити учасниками колективу, що не слід багато разів механічно програвати твір від початку до кінця. Розучуючи твір, учасники колективу повинні детально ознайомитися з нотним текстом і добре розібратися в авторських позначкою стосовно темпу, динаміки, штрихів та ін.; відпрацьовувати технічно складні місця твору, особливу увагу слід приділяти розучуванню твору напам'ять. Важливу роль навчальній роботі займають питання досягнення ансамблевого звучання. Кожен учасник колективу повинен чути партії суміжних голосів.

3. Заключний етап – виконання твору з початку до кінця, по можливості без зупинки. Тут на перший план ставляться завдання найбільш повного розкриття художнього змісту авторського задуму.

Вибір необхідного для даного колективу репертуару з урахуванням рівня підготовки виконавців є одним з вирішальних факторів, допомагаючи засвоєнню навичок колективної гри.

Курс навчальної практики починається з 5 семестру і до закінчення навчання. В кожному семестрі (5,6,7,8) диференційовані заліки, згідно з навчальним планом.

Для самостійного вивчення тем студентам надається 80 годин, які передбаченні навчальним планом. Це такі як: «музично-теоретичний аналіз твору, що диригує студент», «підбір репертуару для оркестру», «підбір вправ для оркестру», «складання концертних програм для тематичних вечорів», «підбір репертуару для проведення заходів на мистецькі теми», «робота над партитурою» (диригентсько-виконавський аналіз), «читка оркестрової партитури за фортепіано», «диригентські труднощі у творі над яким працює студент», «вивчення групи ударних інструментів», «написання партитури і партій», «типи оркестрових репетицій».

РОЗПОДІЛ ГОДИН ПО СЕМЕСТРАХ

Кількість годин.	III курс		IV курс	
	V	VI	VII	VIII
Практичних занять 136	34	40	34	28
Самостійних занять 80	18	26	14	22

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділів	Кількість годин			Самостійне вивчення
		всіх	групові	самостійні	
1	2	3	4	5	6
III курс, V семестр					
1	Інструктивно-методичне заняття	2	2		
2	Основні принципи організації оркестрового колективу	4	2	2	Підібрати 2,3 вправи для оркестру
3	Особливості роботи з аматорськими та професійними колективами	4	2	2	Підібрати репертуар для аматорського колективу
4	Відвідування 2,3 колективів з метою ознайомлення з їх історією, складом, формами та методами репетиційної роботи	8	4	4	Скласти концертну програму для тематичного вечора (Дня матері, Дня незалежності)
5	Відвідування 2,3 концертних виступів оркестрів чи ансамблів нар. інст., з подальшим обговоренням та анотацією	8	4	4	Написання партитури, написання партій

1	2	3	4	5	6
6	Репетиційна робота студентів над партитурами ансамблевими чи оркестровими	26	20	6	Зробити музично-теоретичний аналіз партитури. Програвання партитури на ф-но.

Диференційований залік: продиригувати з оркестром вивчений твір, відповісти на теоретичні питання, надати зошит з вправами, аналізом відвіданих репетицій.

III курс, VI семестр

1	Навчально-виховна робота в музичному колективі	8	4	4	Підбір матеріалу для проведення бесіди на тему музично-естетичного виховання
2	Організація та проведення групових репетицій	6	4	2	Скласти план проведення репетиції
3	Основні завдання і принципи репетиційної роботи з оркестром народних інструментів	16	6	10	Підбір методичної літератури для роботи з оркестром. Читання оркестрової партитури за ф-но. Зробити аналіз проведеної репетиції.
4	Репетиційна робота з оркестром	16	6	10	Підбір партитури для оркестру, оформлення її, написання партій, написання музично-теоретичного аналізу
5	Підготовка колективу до виступу	20	20		

Диференційований залік: продиригувати підготовлений твір з оркестром, відповісти на теоретичні питання, подати партитуру з партіями, текст бесіди, план роботи з оркестром нар. інструментів.

1	2	3	4	5	6
VI курс, VII семестр					
1	Основні принципи складання репертуарного плану	4	2	2	Складання репертуару для оркестру
2	Методика проведення репетиційних занять з оркестром	4	2	2	Написання партитури для оркестру народних інструментів
3	Виховання майстерності оркестрової гри	4	2	2	Написання оркестрових партій
4	Підготовка колективу до концертного виступу	36	28	8	Музично-теоретичний аналіз твору, гра партитури за ф-но.

Диференційований залік: продиригувати підготовлений твір з оркестром, відповісти на теоретичні питання в обсязі вивчених тем, подати партитуру з партіями, репертуар для концертного виконання, програму підготовленого концерту.

VI курс, VIII семестр

1	Укомплектування основного складу навчальних оркестрів з урахування регіону	4	2	2	Підібрати репертуар для оркестрового колективу.
2	Головні завдання керівника у формуванні творчого колективу	4	2	2	Оформлення партитури для оркестру
3	Робота з оркестром над творами, які виносять на залік	42	24	18	Написання партитури для оркестру, написання партій оформлення партитури, гра на фортепіано

Диференційований залік: продиригувати в концертному плані твори власної інструментовки, відповісти на теоретичні питання в обсязі вивчених тем, подати партитуру власної інструментовки концертного твору оркестрові партії, репертуар оркестрового колективу.

ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ.

ІІІ КУРС ІV СЕМЕСТР

Тема 1. Інструктивно-методичне заняття.

Стислий зміст курсу, послідовність тем, що вивчаються.

Мета: знайомити з темами, які будуть вивчатися протягом семестру.

Тема 2. основні принципи організації оркестрового колективу.

Інструментальний склад, режим роботи. Планування роботи колективу.

Загальні правила ведення журналу обліку та планування роботи.

Мета: довести доцільність організації колективу, його принципи роботи, навчити складати план роботи колективу.

Тема 3. Особливості роботи з аматорськими і професійними колективами, відмінності аматорського колективу від професійного. Режим роботи професійного колективу підготовленість учасників,

Мета: розкрити відмінність аматорського колективу від професійного.

Тема 4. Відвідування професійних колективів. Знайомство з їх історією, складом, режимом роботи, формами та методами репетиційної роботи.

Мета: ознайомити студентів з роботою професійного колективу, його досягненнями та успіхами.

Тема 5. Відвідування концертних виступів оркестрів чи ансамблів народних інструментів. Обговорення їх, знайомство з історією, інструментальним складом, репертуаром.

Мета: відвідати концерт оркестру народних інструментів та ознайомитись з його репертуаром.

Тема 6. Репетиційна робота студентів над партитурами.

Робота над текстом, штрихом, аплікатурою, ансамблями.

Мета: добитися логічного мислення у кожного студента при вивченні ним партитури.

ІІІ курс VІ семестр

Заняття в цьому семестрі спрямоване на практичне закріплення теоретичних знань з організації навчально-репетиційного процесу.

Тема 1. Навчально-виховна робота в музичному колективі. Вивчення нотної грамоти з гуртківцями. Підбір методичної літератури для роботи з оркестром підбір вправ на різні види техніки. Підбір матеріалу для музично-естетичного виховання гуртківців.

Мета: добитися засвоєння нотної грамоти в самодіяльному колективі та виховання естетичних смаків у гуртківців.

Тема 2. Організація та проведення групових репетицій. Методика проведення репетиції. Підготовка керівника до репетиції. Типи репетицій.

Мета: навчити студентів добитися поставленої мети на репетиції.

Тема 3. Основні завдання і принципи роботи оркестру народних інструментів. Виявлення ідейно-художнього змісту твору, удосконалення оркестрово-виконавських навиків досягнення виконавського ансамблю (темпового, ритмового, динамічного). Підготовка твору до концертного виступу, досягнення відповідного рівня художнього твору, формування художньої оцінки і самооцінки виконавської діяльності учасників оркестру.

Мета: вивчити основні завдання і принципи роботи з оркестром.

Тема 4. Репетиційна робота студентів з оркестром народних інструментів. Робота над аплікатурою, штрихом, фразуванням, динамікою в творах. Робота над ансамблями.

Мета: досягнути виконавського ансамблю в творах.

Тема 5. Підготовка колективу до виступу, форми виступу. Аналіз концертного виступу. Дисципліна, сценічна культура. Роль диригента в концертному виступі.

Мета: добитися професійності у виконанні творів.

IV курс VII семестр

В цьому семестрі йде даліше удосконалення отриманих знань, умінь та навичок роботи з колективом. Особливу увагу слід приділити методиці проведення занять, накопичення навчального та концертного репертуару для переддипломної практики з спеціалізації та майбутньої роботи кожного студента.

Тема 1. Основні принципи складання репертуарного плану. Вимоги до підбору репертуару. Репертуар для початкового оркестру.

Мета: навчити складати репертуар цікавий, змістовний, доступний.

Тема 2. Методика проведення репетиційних занять з оркестром народних інструментів. Виявлення ідейно-художнього змісту твору. Написання партій партитури. Виконавський аналіз партитури.

Мета: навчити професійності і організації в проведенні репетиції.

Тема 3. Виховання майстерності оркестрової гри. Робота над звуком, фразуванням, динамікою, образом в творах. Досягнення виконавської майстерності у виконання творів.

Мета: добитися навичок професійної майстерності у виконанні творів.

Тема 4. Репетиційна робота студентів з оркестром. Настроювання інструментів розігрування, робота над текстом, штрихом, аплікатурою, динамікою характером в творах.

Мета: досягнути професійного рівня у виконанні творів.

IV курс VIII семестр

В цьому семестрі особливу увагу слід звернути на практичне застосування знань та навичок, набутих у попередніх семестрах із фахових дисциплін.

Тема 1. Особливості з укомплектування основного складу навчальних оркестрів з урахуванням регіону. Інструменти притаманні даній місцевості. Різні склади оркестрів характерні різним регіонам.

Мета: організувати інструментальні колективи виходячи з інструментів характерних даному регіону.

Тема 2. Головні завдання керівника у формуванні творчого колективу. Дисципліна. Підготовленість учасників, зацікавленість у поставленій меті. Розподіл по інструментах.

Мета: добитися оволодіння професійних навичок керівником колективу.

Тема 3. Робота з оркестром над творами, які виносяться на залік. Текст, аплікатура, штрихи, динаміка, фразування у творах. Досягнення ансамблю у виконанні творів.

Мета: досягти професійного рівня у звучанні творів.

ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИX УМІНЬ, НАВИЧOK, BПPAВ І КОМБІНАЦІЙ, ЯКІ ПОВИНЕН ВИКОНАТИ CТУДЕНТ

Протягом навчання студент повинен:

- написати 2-3 вправи для оркестру народних інструментів;
- написати репертуар для аматорського колективу;
- скласти концертну програму для тематичного вечора;
- написати партитуру з партіями для оркестру народних інструментів;
- зробити музично теоретичний аналіз партитури, що диригує студент;
- програти партитуру на фортепіано;
- відповісти на теоретичні питання з вивчених тем;
- написати план репетиційної роботи.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

При підготовці до самостійної роботи студент повинен враховувати:

- підготовленість учасників колективу;
- знання теорії музики та аналізу музичного твору;
- навички гри на фортепіано;
- вміти прочитати дану партитуру за фортепіано;
- мати навички методики роботи з оркестром;
- вміти підібрати вправи та репертуар для даного оркестру;
- скласти концертну програму для тематичних вечорів;
- відпрацьовувати диригентські труднощі, які виникають у творі.

ЛІТЕРАТУРА, РЕКОМЕНДОВАНА ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В РОБОТІ

1. Васильев Ю., Широков А. Рассказы о русских народных инструментах – М. Сов. комп., 1979.
2. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. – К., Наук. думка, 1957.
3. Іванов П. Оркестр українських народних інструментів. – К., Муз. Україна, 1981.
4. Ілюхін А., Шишаков Ю. Школа колективної гри для оркестру, для оркестру народних інструментів – М., Музыка, 1969.
5. Каргин Ф. Работа с самодеятельным оркестром русских народных инструментов. Вып. 1,2. – М., Музыка, 1984.
6. Комаренко В. – Український оркестр народних інструментів. – К., Держ. вид. образотв. Мист. і муз. Літ., УРСР. 1960.
7. Лапченко В. Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів – К. Музична Україна, 1985.
8. Пересада А. Оркестр русских народных инструментов. Справочник – М., Сов. комп., 1985.
9. Розанов В. Инструментоведение. Пособие для руководителей оркестров русских инструментов. – М., Сов. комп., 1981.
10. Чунин В. Современный русский народный оркестр. – М., Сов. комп., 1981.